

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Natura 2000-plan 2022-2027

Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede
Natura 2000-område nr. 55
Habitatområde H51
Fuglebeskyttelsesområde F31

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Dato: Juni 2023

Forsidefoto: Skarvreder på Yderste Holm

Fotograf: Ditte Grube Barild

ISBN: 978-87-7564-503-9

Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Biodiversiteten i Danmarks største og mest værdifulde naturområder

Danmark rummer storslået natur.

Fra Skagens Gren og Skagerrak over Møns Klints hvide kridt til Paradisbakkerne på Bornholm. De tre ikoniske steder er nogle af de i alt 257 Natura 2000-områder. Det er steder på land og til havs, hvor der findes en helt særlig natur og biodiversitet.

Der er mange eksempler på sjældne arter og naturtyper, som er vigtige at beskytte. Der findes truede ynglefugle og sjældne planter i Danmark. Dem skal vi gøre en særlig indsats for at bevare.

De 257 områder er fordelt i hele Danmark og ejes og forvaltes af private lodsejere, fonde, kommuner og staten.

Hvert område har en plan.

Planerne for perioden 2022-27 har to nye elementer. I de store områder kommer nye målsætninger, der giver mulighed for vildere natur. Der peges også på steder, hvor udtag af kulstoffoldige lavbundsarealer udover at hjælpe klimaet kan bidrage til bedre natur f.eks. med levesteder for arter eller som buffer mellem sårbar natur og intensivt drevne landbrugsarealer.

Arbejdet med at sikre den eksisterende natur gennem naturpleje fortsætter, og der er en særlig indsats med at beskytte hjemhørende arter mod de invasive, ligesom der etableres forstyrrelsesfrie områder for fugle, havnatur og havpattedyr.

Danmark skal have mere og bedre natur, og det bidrager Natura 2000-planerne til sammen med de mange andre indsatser, som regeringen er i gang med.

Det er f.eks. Havplanens aftale om strengt beskyttede havområder, og den store Havnaturfond, der kan bidrage til øget viden og initiativer til genopretning. Etablering af naturnationalparker og urørt skov, og de netop offentliggjorte vandområdeplaner og forbedringen af vandmiljøet er også helt centrale for at sikre og forbedre naturen i områderne.

Natura 2000-områder rummer nogle af Europas og Danmarks største og mest værdifulde naturområder og repræsenterer en stor del af biodiversiteten. De danske Natura 2000-områder bidrager til det fælles EU-mål om 30 pct. beskyttet natur på land og til havs.

Miljøminister Magnus Heunicke

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Synergi med anden lovgivning	7
1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne	7
1.3 Naturlilstand og gunstig bevaringsstatus.....	8
2. Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede	10
2.1 Områdebeskrivelse	10
2.2 Områdets udpegningsgrundlag	12
2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder.....	12
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand	13
2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst.....	16
2.3.3 Forekomst af marine naturtyper	17
2.3.4 Tilstand af levesteder for arter.....	18
2.3.5 Tilstand af levesteder for ynglefugle.....	18
3. Målsætninger	21
3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området.....	22
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter.....	22
3.3 Modstridende naturinteresser.....	24
4. Indsatsprogram.....	25
4.1 Generelle retningslinjer	25
4.2 Områdespecifikke retningslinjer	26
4.3 Relation til vandområdeplaner.....	27
5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger.....	28

1. Natura 2000-planlægning

Danmark er ifølge [habitatdirektivet](#) forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktivet omfatter. Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af [fuglebeskyttelsesdirektivet](#), at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet.

Danmark har valgt at gøre dette bl.a. ved en systematisk og tilbagevendende planlægning i de enkelte Natura 2000-områder. Ud fra direktivforpligtelserne og den nationale naturovervågning fastlægges indsatsen i de enkelte områder for 6-årige planperioder (dog 12-årige for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer). Med en sådan målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og den biologiske mangfoldighed og dermed også til gennemførelsen af EU's biodiversitetsstrategi 2030 samt FN's Verdensmål.

Der er i alt udpeget 257 Natura 2000-områder i Danmark. Et Natura 2000-område kan indeholde ét eller flere fuglebeskyttelsesområder og/eller habitatområder. Der er udpeget 269 habitatområder og 124 fuglebeskyttelsesområder i Danmark. Fuglebeskyttelses- og habitatområder kan være sammenfaldende eller ligge i umiddelbar tilknytning til hinanden.

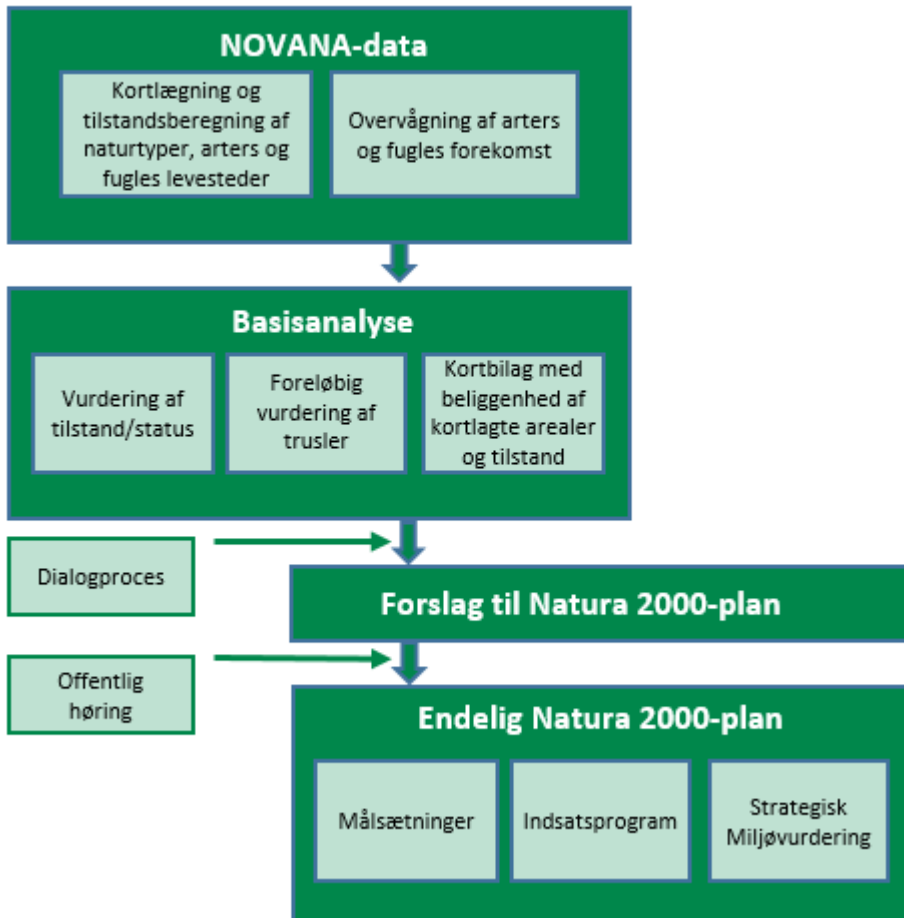
Der er i 2021 gennemført en høring med henblik på at nyudpege eller udvide seks marine fuglebeskyttelsesområder. Det drejer sig om områderne Flensborg Fjord og Nybøl Nor, Sejerø Bugt og Nekselø, Skagerrak, Nordvestlige Kattegat, Smålandsfarvandet og Rønne Banke. De nye/udvidede fuglebeskyttelsesområder inklusiv eventuelle konsekvensrettelser af eksisterende Natura 2000-områder vil indgå i fjerde planperiode (2028-2033).

Natura 2000-planlægningen sker efter reglerne i miljømålsloven og skovloven med tilhørende bekendtgørelser. En Natura 2000-plan bygger oven på en basisanalyse, der indeholder de faktuelle oplysninger og data om området. En Natura 2000-plan består af mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af naturtyper, fugle og arter på områdets udpegningsgrundlag. Derudover angiver de hhv. det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig og krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendig for at sikre den nationale prioritering.

Mål og indsatser relaterer til de naturtyper, arter og fugle, som det pågældende Natura 2000-område er udpeget for at beskytte. Både de overordnede og konkrete målsætninger er langsigtede mål, der gælder for flere planperioder, mens indsatsprogrammet er kortsigtet og revideres i hver planperiode. De langsigtede målsætninger er opdateret i denne plangeneration, bl.a. på baggrund af justeringen af Natura 2000-områderne geografiske afgrænsning (gennemført i 2017-19) samt opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag (jf. nedenstående). De konkrete målsætninger er ligeledes opdateret for at give mulighed for en mere dynamisk forvaltning. Således bygger de konkrete målsætninger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte område, men det bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper i området gennem en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Tilblivelse af Natura 2000-planen

Processen for tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Denne plan er tredje generation af Natura 2000-planer (2022-27), der også dækker de fredskovspligtige arealer. For de fredskovspligtige arealer dækket af skovloven afløser den Natura 2000-planen 2010-15, som for de fredskovspligtige arealer har været gældende frem til 2021. For alle andre arealer, arter og fugle dækket af miljøbeskyttelsesloven afløser den Natura 2000-planen 2016-21.

På baggrund af overvågningsdata har Miljøstyrelsen i 2019 gennemført en høring i forhold til justering af udpegningsgrundlaget for de enkelte Natura 2000-områder. Høringsnotatet fremlægges samtidig med igangsættelsen af høringen af Natura 2000-planerne 2022-27. Natura 2000-planerne er udarbejdet på baggrund af et bruttoudpegningsgrundlag, der omfatter udpegningsgrundlaget fra planerne for 2016-21 plus nye arter og naturtyper, der er registreret i områderne, og som falder inden for de opstillede kriterier for opdatering af udpegningsgrundlaget.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er udarbejdet en miljørapport for hver enkelt natura 2000-plan efter reglerne i lovbekendtgørelse 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Samtidig med høringen af Natura 2000-planerne sendes miljørapporterne også i høring.

1.1 Synergi med anden lovgivning

Natura 2000-planen har fokus på arealbaserede indsatser. Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen. Derudover målsættes miljøtilstanden i havets økosystemer via Havstrategiplanen (II).

Vandområdeplanerne, som udarbejdes med baggrund i EU's vandrammedirektiv, er hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanernes formål er at forbedre vandmiljøet i retning af god økologisk og kemisk tilstand (fx reduktion af kvælstofbelastning og fjernelse af spærringer), hvilket samtidig tilvejebringer grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan være en udfordring for mange naturligt næringsfattige naturtyper. Emission fra landbrug reguleres via husdyrgodkendelsesloven, som fastlægger den maksimale tilladte ammoniakdeposition fra lokale husdyrbrug til sårbare naturtyper for at mindske væsentlige miljøpåvirkninger.

Gennemførelse af EU's havstrategidirektiv skal sørge for, at der opnås eller opretholdes god miljøtilstand i havets økosystemer, samtidig med at der kan ske en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Indsatserne i indsatsprogrammet til Havstrategi II vil også bidrage til opfyldelse af målsætningerne i de marine Natura 2000-områder.

1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen til grund. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder, hvor staten er myndighed f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, kan der følges op med nationale strategier.

Det er kommunerne, der er ansvarlig myndighed for de privatejede Natura 2000-arealer, dog er Miljøstyrelsen ansvarlig myndighed for de privatejede skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Ansvarlige myndigheder skal udarbejde bindende handleplaner for gennemførelse af Natura 2000-planen 2022-27 med fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning. Når indsatserne iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal indsatserne have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelle konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved væsentligheds- og konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om væsentligheds- og konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlaget for handleplanen samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsatsen i området.

1.3 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrundes udpegnings af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag. Der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Danmark er ligeledes forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet. Ligesom for habitatnaturtyper og -arter laves en vurdering for fuglene med fokus på bl.a. bestandsudvikling.

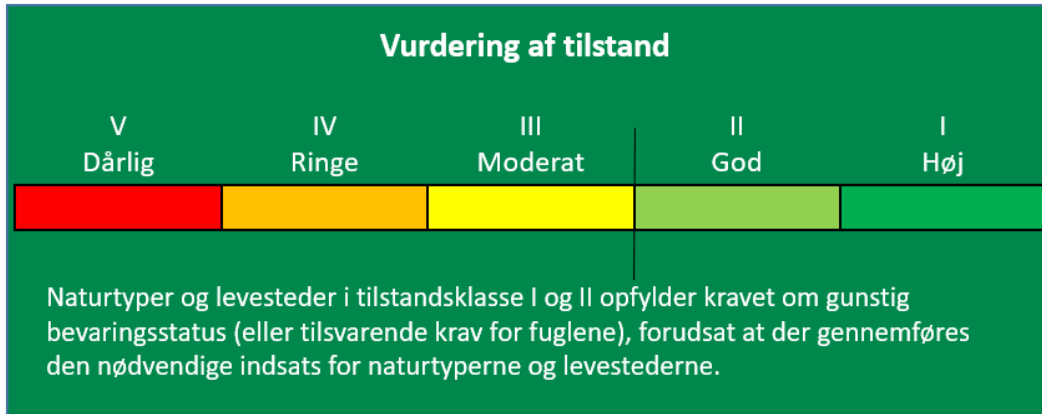

Den lavvandede kystlagune Stavns Fjord med stenstrøninger. Foto: Ditte Grube Barild

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper samt nogle arter og fugle udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af bl.a. artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre, som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser, angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens/fuglens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift og evt. sikring mod forstyrrelse svarer til gunstig bevaringsstatus eller tilsvarende for fuglenes vedkommende. For naturtyper eller arters/fugles levesteder i tilstandsklasse III-V skal der typisk gennemføres en indledende

forvaltningsindsats eller regulering, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet eller levestedet på sigt.

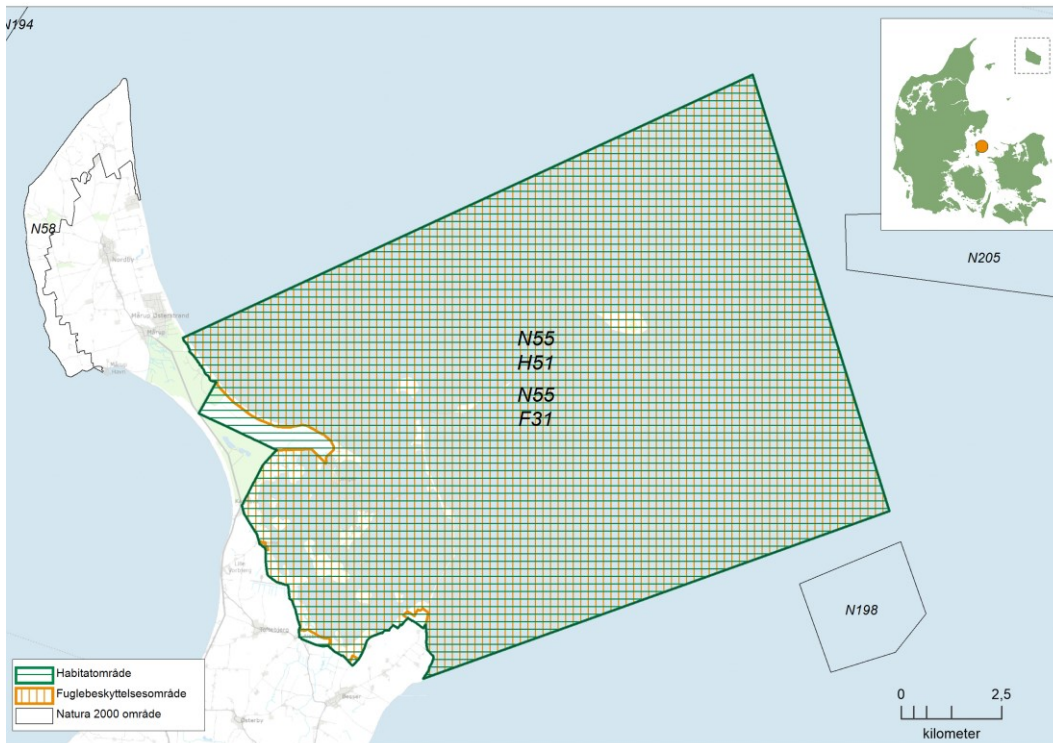
For de fugle, arter og naturtyper, hvor der ikke findes et tilstandsvurderingssystem, skal der i basisanalysen vurderes om given naturtype eller art/fugls levested er stabile, i fremgang eller i tilbagegang eller ukendt, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr.653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder.

Tilstandsklasser for naturtyper.

Udvalgte forvaltningsbare parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses hvilke tiltag, der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arterne/fuglenes levesteder.

2. Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede

Kortet viser afgrænsningen af Natura 2000-område N55. Natura 2000-området består af habitatområde H51 (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområde F31 (lodret orange skravering).

2.1 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede har et samlet areal på 15.731 ha, hvoraf 14.922 ha er hav. Området er afgrænset som vist på kortet. Området er udpeget som habitatområde nr. 51 Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede og fuglebeskyttelsesområde nr. 31 Stavns Fjord.

Den landliggende del af området er privatejet, på nær 8 ha som er offentlig ejet, hvoraf 2 ha er statsejet af Naturstyrelsen. Området ligger i Samsø Kommune og i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin baltiske region.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte marine naturtyper i de store havområder, kystnaturtyper på øer, holme og langs Samsøs kyst samt de tilknyttede arter og fugle. Der er især meget store forekomster af stenrev og Stavns Fjord som udgør 13 % af den marine naturtype kystlaguner og strandsøer inden for Natura 2000-områderne i den marin baltiske region. Landarealerne er primært karakteriseret ved de store åbne arealer med strandeng og de betydelige arealer med strandvolde med flerårige planter, klithede, grå/grøn klit samt kalk- og surt overdrev. Naturtypen tidvis våd eng er arealmæssigt ikke så dominerende, men områdets forekomster af denne er af høj naturmæssig værdi. På Bosserne yngler en stor bestand af spættet sæl, på havområderne raster havdykænder som edderfugl, og på holme og øer yngler skarv, terner og klyde.

Området er karakteriseret ved en varieret kystnatur, der både omfatter beskyttede kyster med strandeng og strandoverdrev såvel som bølgeeksponerede kyster med strandvolde, kystskrænter og klitnatur. Stavns Fjord er en stor lavvandet kystlagune, mens havet øst for med dele af Nordby Bugt og Lindholm Dyb også indeholder rev og sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand. Nordby Hede og Stavns Fjords opland var i jægerstenalderen dækket af havet, og landskabet fremstår i dag fladt med enkelte karakteristiske bakker, der også omfatter holmene i Stavns Fjord. Langs kysten af Stavns Fjord og småøerne inde i fjorden er der et bælte af strandeng. Strandengen er bedst udviklet ved Hesselholm, der er kendt for sin store forekomst af gul engmyre og karakteristiske plantearter som den rødlistede smalbladet hareøre. På kystskrænter og på gamle strandvolde ud til fjorden samt på både de indre og de ydre øer findes overdrev. De mest artsrige overdrev findes blandt andet på Hjortholm, hvor der er forekomst af gul engmyre, og ved Kanhavekanalen. De få arealer med tidvis våd eng ligger inden for strandengene i overgangszonen til overdrev, hvor der er svingende vandstand. I den nordlige del af habitatområdet ligger Nordby Hede, som består af klithede med en sammenhængende forekomst af grå/grønklit samt med forekomst af en smal bræmme af hvid klit og strandvoldsnatur yderst langs havet. I områdets vandhuller forekommer stor vandsalamander samt bilag IV-arterne strand- og grønbroget tudse.

Stavns Fjord og øerne øst herfor er levesteder for en række yngle- og rastefugle, som er knyttet til strandengene og den kystnære del af havet. Området rummer landets største ynglekoloni af skarv med omkring 5.000 ynglepar. De rævefrie øer rummer egnede ynglelokaliteter for ternearter, især havterne og splitterne er sporadisk forekommende. Dværgterne er ikke registreret som ynglefugle i gennem en længere årrække. Klyde yngler på især øerne Yderste Holm og Hjortholm, og antallet af ynglende edderfugl er Østjyllands største. Fløjlsand, sortand, edderfugl og sangsvane raster i og uden for fjordområdet om vinteren. Dykænderne er afhængige af forekomsten af bunddyr i havet, mens sangsvanen i stor udstrækning ernærer sig på tilstødende områder med agerland.

Gråsæler raster på Bosserne. Sandrevlerne her er kendte raste- og ynglepladser for områdets to sælarter Foto Peter Bundgaard

Øerne i den østlige del af habitatområdet indgår i et større kompleks af holme, flak, rev og skær, som er en rest af en randmoræne fra sidste istid. Bosserne er udlagt til sælreservat, og spættet sæl yngler her, og gråsæl er den seneste lange årrække set rastende på sandrevlen. Hatter Rev er et fritliggende stenrev, der består af store sten. Gråsæl benytter i stigende grad området til fouragering og hvilepladser. Stavns Fjord-området er fredet med det formål at bevare områdets

forskningsmæssige muligheder i naturhistorisk og kulturhistorisk henseende, at bevare det særprægede landskab i dets nuværende tilstand og at give offentligheden adgang til rekreativ udnyttelse af området i det omfang, det kan forenes med de to førstnævnte formål. Den indre del af fjorden, holmene og Besser Rev er omfattet af reservatbestemmelser med begrænsninger for jagt og færdsel.

2.2 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 51		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Lagune* (1150)
	Bugt (1160)	Rev (1170)
	Strandvold med enårige planter (1210)	Strandvold med flerårige planter (1220)
	Kystklint/klippe (1230)	Enårig strandengsvegetation (1310)
	Vadegræssamfund (1320)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Klithede* (2140)
	Skovklit (2180)	Kransnålage-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Stor vandsalamander (1166)	Gråsæl (1364)
	Spættet sæl (1365)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 31		
Fugle:	Skarv (TY)	Sangsvane (T)
	Edderfugl (T)	Sortand (T)
	Fløjsand (T)	Klyde (Y)
	Dværgerterne (Y)	Splitterne (Y)
	Havterne (Y)	

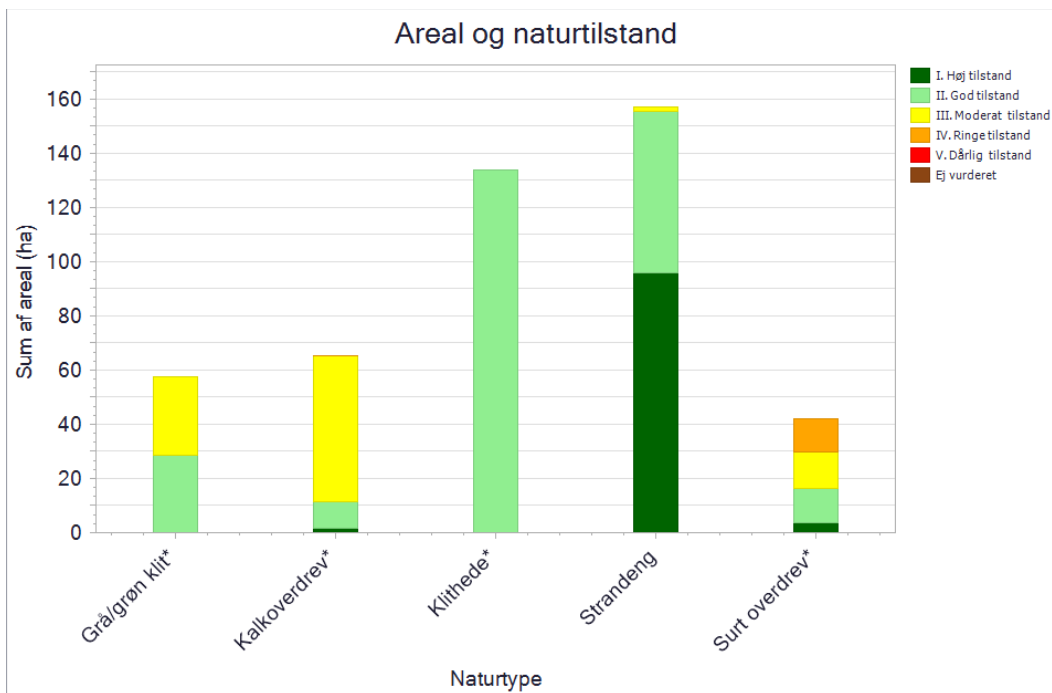
Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. For trækfuglene er følgende fugle ikke til stede i national eller international væsentlig forekomst: Sangsvane (T) og skarv (T) i fuglebeskyttelsesområde F31. Sangsvane gennemgås derfor ikke yderligere, mens skarv kun gennemgås som ynglefugl.

2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder

For Natura 2000-områder med habitatnatur eller levestedskortlagte arter og fugle på udpegningsgrundlaget, er arealet af habitatnatur samt antallet af småsøer og levesteder, kortlagt i tredje kortlægningsperiode, vist nedenfor. For de naturtyper og levesteder for arter og fugle, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem, er den beregnede tilstand ligeledes angivet. For arter og fugle uden tilstandsvurderingssystem henvises til basisanalysen og [MiljøGIS](#). Se desuden basisanalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

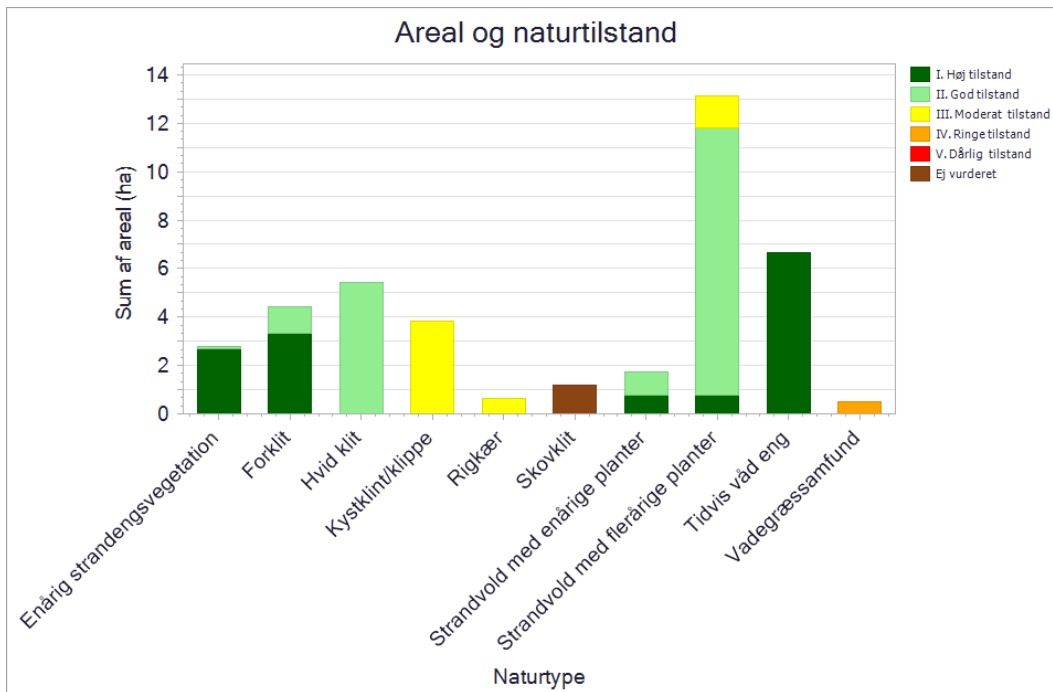
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand

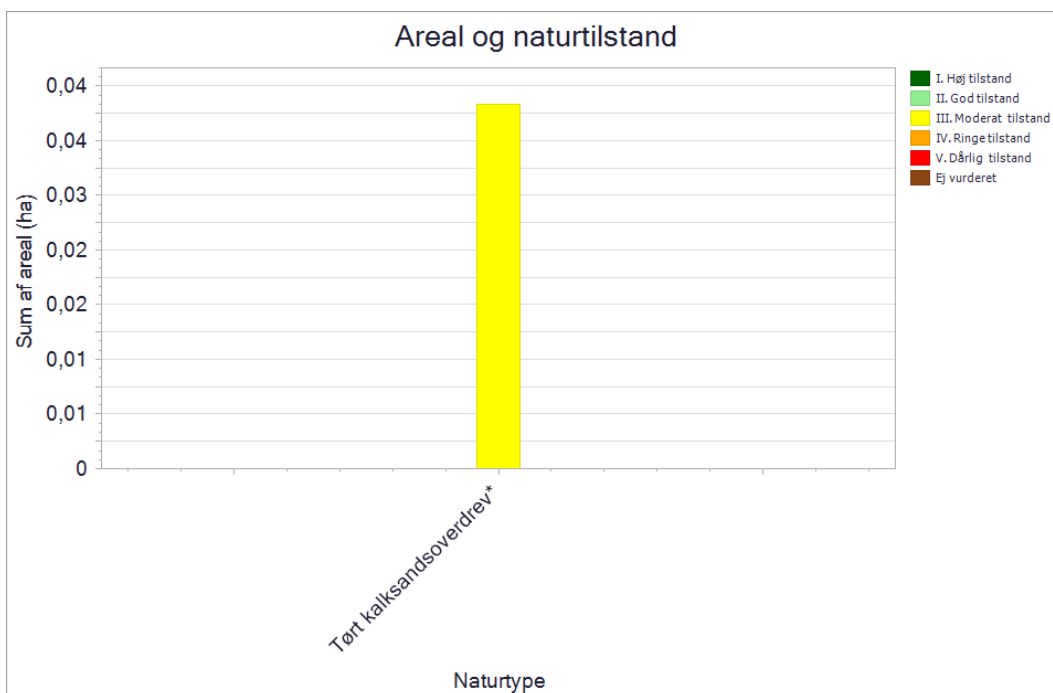
De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De stejle kystklinter er markante landskabslementer på Vejrum. Foto: Frits Rost

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

Strandeng (1330) er den arealmæssig mest dominerende naturtype og stort set hele strandengsarealet er i god eller høj naturtilstand. Årsagen skyldes en kombination af god drift med kontinuitet i afgræsning samt de naturgivne forhold med god saltpåvirkning som betinger forekomst af en høj andel af naturtypens arter. Endvidere er der en god arealmæssig fordeling mellem den ugræssede variant strandrørsump og den græssede strandeng.

Grå/grøn klit (2130) og klithede (2140) forekommer også med store arealer. Naturtyperne indgår ofte i mere eller mindre småskalamosaik med hinanden. Naturtilstanden er overvejende god for begge naturtyper grundet at de dominerende arealer i området Nordby Hede og Østerhede er i god naturtilstand grundet naturpleje.

Kalkoverdrev (6210) findes spredt i området, ofte på gamle Littorina-skrænter. Naturtilstanden er overvejende moderat grundet tilgroning med høje urter og vedplanter og kan indikere utilstrækkelig pleje på væsentlige arealandele.

Surt overdrev (6230) findes som mindre forekomster spredt i habitatområdet. En forholdsvis stor andel af arealet er i moderat og dårlig tilstand, hvilket kan henføres til, at en andel af arealet med naturtypen er uden drift og fremstår noget tilgroet med høje urter og i nogle tilfælde også for høj vedplantedækning.

Strandvold med enårige (1210) og Strandvold med flerårige (1220) forekommer mange steder langs områdets kyster i smalle bræmmer. Naturtilstanden er god eller høj for disse ikke driftsafhængige naturtyper, som er veludviklede grundet de eksponerede forhold og deraf god dynamik.

Arealerne med tidvis våd eng (6410) er i høj naturtilstand, hvilket formentlig kan henføres til passende afgræsning og gode, næringsfattige jordbundforhold, som har betinget en artsrig flora.

Hvid klit (2120) er i god naturtilstand. Der er generelt gode strukturer og naturtypens vegetation er veludviklet for denne ikke driftsafhængige naturtype.

Forklit (2110) er en meget dynamisk naturtype som ikke er driftsafhængig. Naturtilstanden er god-høj på arealerne grundet naturlig dynamik.

Kystklint (1230) er en dynamisk naturtype som forekommer med små forekomster enkelte steder i habitatområdet, hvor der forekommer skred. Naturtilstand er moderat grundet en forholdsvis artsfattig vegetation som bunder i naturgivne forhold.

Enårig strandengsvegetation (1310) forekommer med ret små arealer i området og naturtilstanden er god-høj. Der er god saltpåvirkning og pleje i form af afgræsning, som har betinget en veludviklet vegetation.

Flerårig pionervegetation domineret af vadegræssamfund (1320) forekommer som bræmmevegetation yderst mod havet flere steder i Natura 2000-området. De kortlagte arealer med vadegræs-bestande er ret små (0,5 ha). Naturtypen er i ringe naturtilstand, grundet meget artsfattig vegetation, som er fuldstændig domineret af vadegræs.

Tørt overdrev på kalkholdigt sand (6120) forekommer kun med et enkelt, lille areal på Hjortholm. Arealet er i moderat naturtilstand selvom der er foretaget rydning af vedplanter. Der er god drift på arealet (afgræsning), men artssammensætningen på forekomsten indeholder nogle problemarter som indikerer for høj næringsstoffilgængelighed.

I området er der kun kortlagt et enkelt areal med skovklit (2180), hvor der blev registreret under 1 stort træ/ha. Naturtypen blev kun kortlagt i den seneste kortlægningsrunde, og derfor er udviklingen i antallet af store træer ukendt.

I området er der kun kortlagt et enkelt areal med skovklit (2180), hvor der blev registreret 6-10 stående døde træer/ha. Naturtypen blev kun kortlagt i den seneste kortlægningsrunde og derfor er

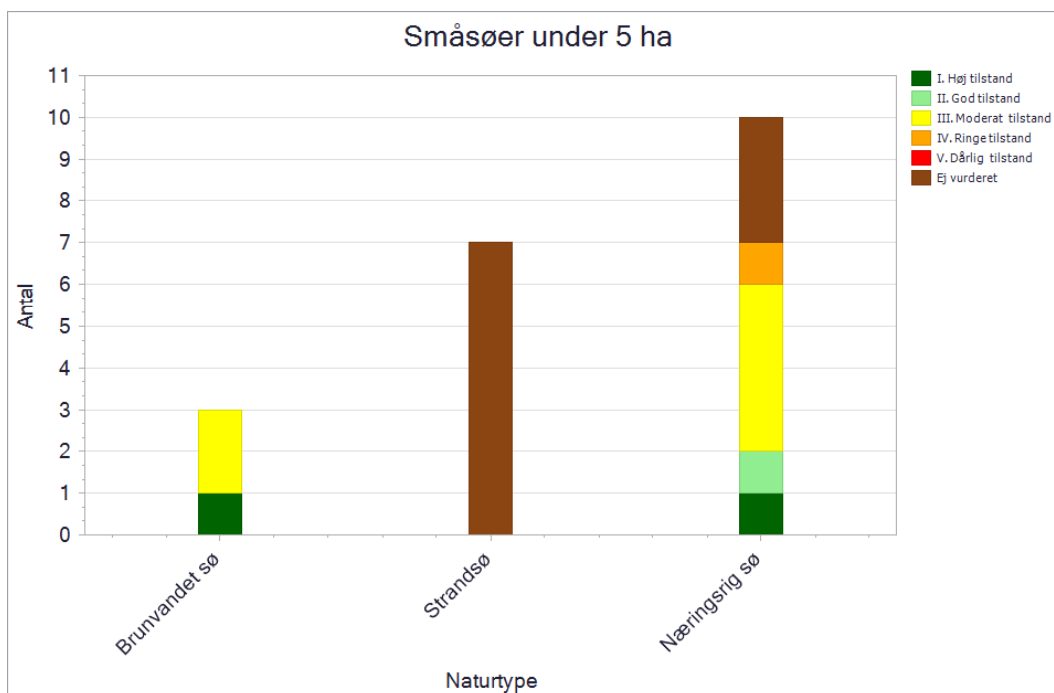
udviklingen i antallet af stående døde træer ukendt. Der er stor forskel på hvor længe døde stammer bliver stående opret. Skovdrift, vindpåvirkning, afstand til omkringstående, lægivende træer, jordbundsfugtighed og insekt/spætteaktivitet er nogle af de faktorer der påvirker nedbrydningsprocesserne for døde stammer.

I området er der kun kortlagt et enkelt areal med skovklit (2180), hvor der blev registreret 6-10 liggende døde træer/ha. Naturtypen blev kun kortlagt i den seneste kortlægningsrunde, og derfor er udviklingen i antallet af liggende døde træer ukendt.

Rigkær (7230) forekommer kun med et enkelt areal i Natura 2000-området. Naturtilstanden er moderat på området, der trods græsning fremstår tilgroet med tagrør.

I området er der kun kortlagt et enkelt areal med skovklit (2180), hvor der blev registreret under 1 stort træ/ha, 6-10 stk. stående dødt ved/ha og 6-10 liggende dødt ved/ha.

2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst

Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

I Natura 2000-området er der kortlagt 10 små søer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er tilstandsvurderet med hhv. 1 i høj tilstand, 1 i god tilstand, 4 i moderat tilstand og 1 i ringe tilstand. Derudover findes der 3 søer i området uden tilstandsvurdering. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt flydebladsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne i moderat tilstand har generelt en lille udbredelse af undervands- og flydebladsvegetation, og de er i større grad domineret af trådalger som indikerer næringsstofftilførsel. Derudover er flere af søerne påvirket af jordbrugsdrift.

I området er der yderligere kortlagt 3 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160). De er tilstandsvurderet med hhv. 1 i høj tilstand og 2 i moderat tilstand. Søen i høj tilstand er generelt mindre påvirket af næringsstofbelastning, end det er tilfældet for søerne i moderat tilstand.

I området er der yderligere kortlagt 7 søer med den marine naturtype kystlaguner og strandsøer (1150), disse saltpåvirkede, kystnære strandengssøer er ikke tilstandsvurderet.

2.3.3 Forekomst af marine naturtyper

Naturtype	Naturtype nr.	Kortlægningsår	Kortlagt areal
Sandbanke	1110	2014	180 ha
Kystlaguner og strandsøer	1150	2004	1.570 ha
Bugter og vige	1160	2004	257 ha
Biogene rev	1170	2014	9 ha
Stenrev	1170	2014	2.745 ha

Tabellen viser arealet af områdets kortlagte marine naturtyper og kortlægningsåret.

Områdets marine naturtyper er kortlagt i 2004 og 2014. I den forbindelse blev der kortlagt fire marine naturtyper i form af rev (1170) på i alt 2745 ha (heriblandt biogene rev på 9 ha), kystlaguner og strandsøer på 1570 ha, bugter og vige på 257 ha og sandbanker (1110) på 180 ha. Rev udgør det største areal af områdets naturtyper og findes udbredt i stort set hele i Natura2000-området. Det meste af habitatnaturtypen er stenrev, og to steder er der lokaliseret biogene rev. De biogene rev ligger i de nordlige og nordvestlige ender af de to stenrev mod det østlige hjørne af habitatområdet. Stavns Fjord på Samsø udgør en stor lagune og ligger i den vestlige del af habitatområdet. Ved udmundingen af Stavns Fjord møder lagunen habitatnaturtypen bugter og vige, og på hver side af denne ligger sandbankerne.

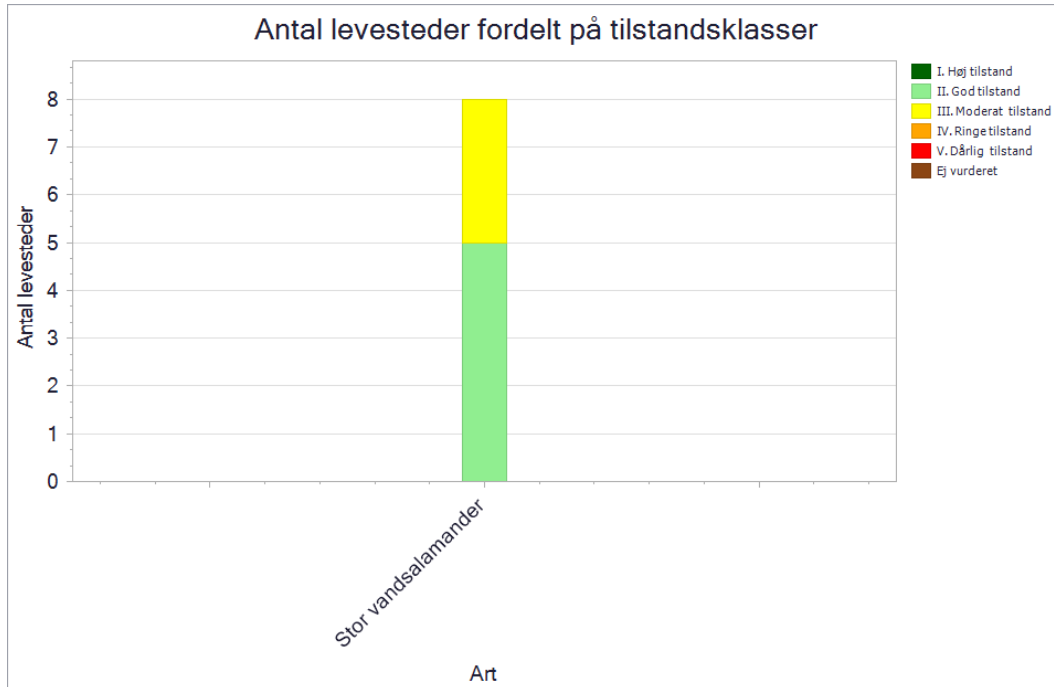
Områdets rev (1170) ligger på ned til 17 meters dybde og er præget af små glaciale morænerygge. Stenrevenes substrat er vekslende og består af sand, grus og småsten med enkelte større sten, som ligger i mosaik med tættere lag af større sten med varierende indslag af sand, grus og småsten. Stenrene består hovedsageligt af sidstnævnte substratsammensætning. Revne ligger i den fotiske zone, hvilket vil sige den zone, hvor lyset trænger ned. Derfor er stenrene alle algedomineret og flere steder med en dækningsgrad helt op til 100 %. Der er på nogle af stenrene fundet steder med ålegræs. Algesammensætningen på stenrene afhænger af dybderne. På de lavere dybder mellem 3 og 15 meter dominerer de bladformede rødalger og store brunalger. Vegetationen er veludviklet i det ofte strømfyldte område og udgøres hovedsagligt af arter som blodrød ribbeblad og carrageentang, kileblad, bugtet ribbeblad, søl og fingertang samt sukkertang og spredte bevoksninger af skulpetang. På dybere vand mellem 15 og 18 meter dominerer rødalgerne, hovedsagligt bladformede rødalger. Herved findes arter som bugtet ribbeblad og kileblad, som dækker substratet mellem 50-100 %. Faunasammensætningen på stenrene består af dyriske svampe og et enkelt sted af mosdyr fastsiddende på store sukkertang. På stenene bor posthornsorm og trekantsorm, og af mobile dyr ses søstjerner, børsteorme og strandkrabber. Mellem stenene svømmer kutlinger, havkarusser og tangsnarrer. Epifaunadækningen varierer mellem 15 og 40 %. De biogene rev består af blåmuslinger og ligger på 10 meters dybde. Blåmuslingerne dækker havbunden med 60 %.

I området findes to *sandbanker* (1110), som ligger kystnært og på lavt vand ned til cirka 6 meters dybde, som består af en sandbund med enkelte småsten og større sten. På sandbankernes karakteristiske sandribber står der i områder ålegræs. Epifaunasamfundet knyttet til den sandede bund optræder generelt med en meget lav dækningsgrad. Der ses primært mobile dyr som søstjerner, søpindsvin, sandkrabber, sandorme og snegle. Infaunaen er ikke beskrevet for dette område.

Habitatnaturtypen *kystlaguner og strandsøer* (1150) er udlagt som kystlagune i Stavns Fjord. Bunden i fjorden er sandet, og der vokser rød- og brunalger samt en smule ålegræs. Epifaunasammensætningen i fjorden minder om den på sandbankerne. Fjorden er afskærmet fra havet af den lange Odde, Besser Rev, som er bestående af lysåbne naturtyper som strandenge, overdrev og klitter. Vandudskiftningen i fjorden er ganske stor gennem en op til 6 meter dyb strømrønde. Saltholdigheden i fjorden er derfor stabil.

Ved munden af Stavns Fjord ligger naturtypen *bugter og vige (1160)* i Nordby Bugt. Bunden er sandet med enkelte småsten og når ned på en dybde på omkring 6 meter. Vegetationen i bugten er spredt med ålegræs samt rød- og brunalger. Epifaunasammensætningen i bugten minder om den på sandbankerne.

2.3.4 Tilstand af levesteder for arter

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

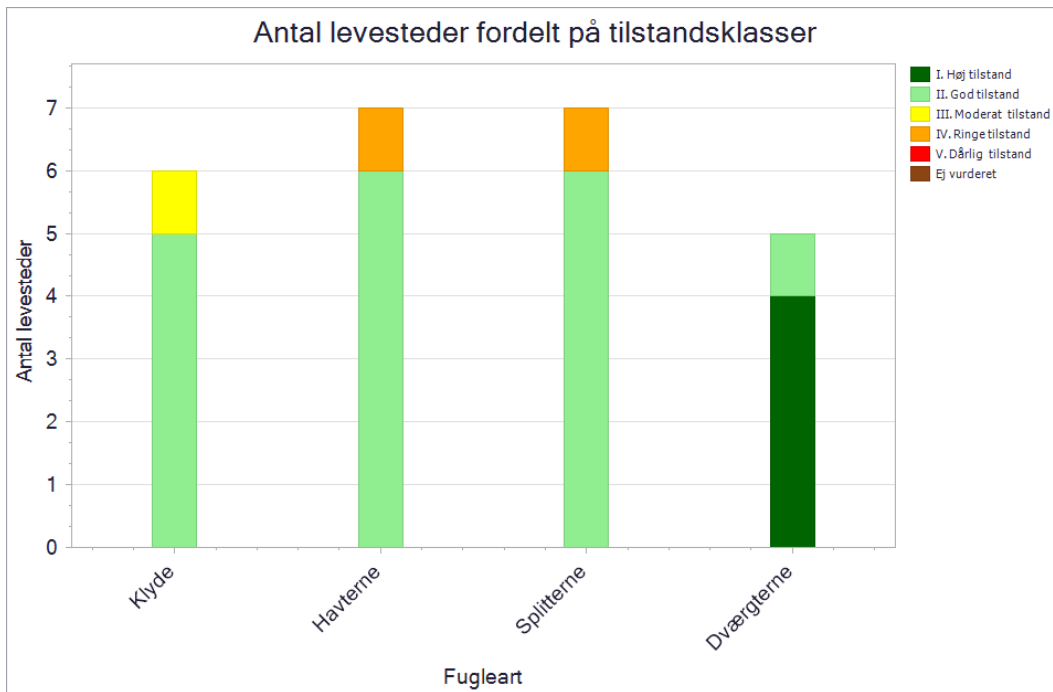
Det ses af figuren, at 5 af de 8 søer kortlagt som levesteder for stor vandsalamander, har en god naturtilstand, mens de resterende 3 er i moderat tilstand. Der er ikke konstateret fisk i søerne, hvilket er en forudsætning for at naturtilstanden kan bruges som udtryk for levestedets egnethed for stor vandsalamander. Søerne i god naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en veludviklet rørsump, en lav vanddybde og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske. Disse søer vurderes at være velegnede levesteder for stor vandsalamander. Søerne i moderat tilstand er til gengæld generelt præget af næringsstofbelastning i form af tilfælde af opvækst af grønne trådalger og dominans af liden andemad. Derudover har de generelt en meget artsfattig undervandsvegetation, og to af søerne er helt eller delvist skygget af træer og buske. Disse søer vurderes pt. at være mindre gode levesteder for arten.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

2.3.5 Tilstand af levesteder for ynglefugle

Kortlægningen af ynglefuglenes levesteder er foretaget i 2017-19, og den beregnede tilstand fremgår af nedenstående diagram.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Klyde

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 6 levesteder for klyde, hvoraf de 5 er beregnet til at være i god tilstand. Disse er beliggende på Hjortholm, Mejlesholm, Yderste Holm, Kyholm, Lindholm og Bosserne. Tilstanden skyldes, at der overordnet set er en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation, og en begrænset risiko for overskylning.

Det sidste levested er Besser Rev, der er beregnet til at være i moderat tilstand. Lokaliteten har en mindre god vegetationsstruktur i og med at området er præget af forholdsvis høj vegetation i mosaik med bart sand, men ingen truslerne i form af overskylning. Samtidig er der risiko for prædation fra ræv og andre landlevende rovdyr da revet er en tange landfast med Samsø. Dette gør, at tilstanden samlet set kun er moderat. Områdets karakter med mange små isolerede øer med strandegne, sand, sten og lav vegetation tilgodeser generelt artens krav til en yngleplads.

Dværgterne

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 5 levesteder for dværgterne, hvoraf de 4 er beregnet til at være i høj tilstand. Disse er beliggende på Kyholm, Lindholm, Vejrø og Bosserne. Tilstanden skyldes, at der overordnet set er en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation, og en begrænset risiko for overskylning. Der er ingen trusler i form af forstyrrelse fra mennesker, og ingen risiko for prædation fra ræv og andre landlevende rovdyr.

Det sidste levested er Besser Rev, der er beregnet til at være i god tilstand. Lokaliteten har en mindre god vegetationsstruktur i og med at området er præget af lidt højere vegetation i mosaik med bart sand, men ingen truslerne i form af overskylning. Samtidig er der risiko for prædation fra ræv og andre landlevende rovdyr i og med at revet er en tange landfast med Samsø. Dette gør, at tilstanden samlet set er god. Områdets karakter med mange små isolerede øer med strandegne, sand, sten og lav vegetation tilgodeser generelt artens krav til en yngleplads.

Splitterne og havterne

Der er i fuglebeskyttelsesområdet kortlagt 7 levesteder for splitterne og havterne, hvoraf de 6 er beregnet til at være i god tilstand. Disse er beliggende på Hjortholm, Mejlesholm, Yderste Holm, Kyholm, Lindholm, Vejrø og Bosserne. Tilstanden skyldes, at der overordnet set er en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation, og en begrænset risiko for overskylning. Der er ingen trusler i form af forstyrrelse fra mennesker, og ingen risiko for prædation

fra ræv og andre landlevende rovdyr.

Det sidste levested er Besser Rev, der er beregnet til at være i moderat tilstand. Lokaltiteten har en mindre god vegetationsstruktur i og med at området er præget af forholdsvis høj vegetation i mosaik med bart sand, men ingen truslerne i form af overskylning. Samtidig er der risiko for prædation fra ræv og andre landlevende rovdyr i og med at revet er en tange landfast med Samsø. Dette gør, at tilstanden samlet set kun er moderat.

Områdets karakter med mange små isolerede øer med sand, sten og lav vegetation tilgodeser generelt arternes krav til en yngleplads.

Havterne yngler i området. Foto: Frits Rost

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede og langsigtede mål for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet og for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Arter eller naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus eller fugle med faldende bevaringstrend og som også er truede jf. rødlisten
- Naturtyper, der findes i særlig stor forekomst i Danmark set i forhold til det samlede areal i EU

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er beregnet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er et tilstandsvurderingssystem, skal området bidrage til at gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes og tage udgangspunkt i den bedste faglige viden, hvilket kan være udvalgte strukturparametre, udbredelse m.v.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. For naturtyperne tages der udgangspunkt i en række økologiske forhold, der er med til at definere potentialet for naturtypernes tilstedeværelse. For fuglene tages der udgangspunkt i deres levesteder eller bestandsstørrelse. Samlet set vil der være et større fokus på mere naturlig dynamik og naturlig variation naturtyperne, arterne og fuglene imellem. Se oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder, i bilag 1.

Generelt gælder det, at målsætningerne rækker ud over den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og som desuden afspejler en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Myndighederne skal tage udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning, hvormed der sikres en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

Målsætningen for området er således grundlaget for vurderingen af planer og projekter, som skal foretages i henhold til de regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Det gøres bl.a. efter habitatbekendtgørelsen og naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17, der skal sikre, at udpegningsgrundlaget i området ikke skades. Herunder gælder især, at arealet af naturtyper og levesteder for arter er stabilt eller i udbredelse, at naturtypernes strukturer og funktioner fortsat er til stede, og at bestande af arterne viser, at arten på lang sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder.

3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området

De overordnede mål for Natura 2000-området er at:

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og fugle på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at sikre bestandsstørrelsen på nationalt niveau. Målet er, at områdets hav- og kystnatur udgør et stort, sammenhængende naturområde med vægt på dynamisk kystudvikling og retablering af de hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten, og med udbredte yngle- og rasteområder for en række hav- og kystfugle samt havpattedyr. Gråsæl findes i en biogeografisk stor forekomst, og det prioriteres, at arten har gode, uforstyrrede rastemuligheder. Ligeledes sikres området som et godt levested for spættet sæl.

Fuglebeskyttelsesområdets kombination af sammenhængende vand- og kystnære områder med øer, laguner og strandenge fortsat sikres som levesteder for de nationalt og internationalt betydende forekomster af yngle- og trækfugle. Det er målet, at de marine naturtyper i Stavns Fjord og havet øst for fortsat sikres som levesteder, da de tilfredsstillende livsbetingelserne for forekomster af internationalt vigtige forekomster af trækkende vandfugle som fx edderfugl. Mange af de små og isolerede øer uden rovpattedyr i Stavns Fjord udgør velegnede levesteder for ynglefuglene klyde og havterne, der begge har nationalt faldende bestande. Isæt havterne har en fast stor ynglebestand i området. Det er målet at øer og holme i Stavns Fjord opretholdes som velegnede ynglelokaliteter for de kolonirugende ynglefugle og de sikres som egnede levesteder. Det er også målet at landets største yngleplads for skarv, der findes på Yderste Holm og Kolderne i Stavns Fjord, fortsat sikres som en god ynglelokalitet for arten.

De store arealer med kystlagune (1150), som findes i biogeografisk store forekomster, og stenrev (1170) med stærkt ugunstig bevaringsstatus på biografisk niveau sikres. Alle terrestriske naturtyper sikres, og der lægges vægt på store sammenhængende arealer med strandenge (1330) og strandvold med flerårige planter (1220). Naturtyper som enten har stærkt ugunstig bevaringsstatus på biografisk niveau og/eller har særlige forekomster i Danmark, sikres. Ud over ovenstående gælder det sandbanke (1110), bugter og vige (1160), kystklint (1230), forklit (2110), hvid klit (2120), grå/grøn klit (2130), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230) og tidvis våd eng (6410). Arealet af kalkoverdrev (6210) og sure overdrev (6230) øges og hvor de naturgivne forhold muliggør det, sikres der sammenhæng mellem forekomsterne.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

I området skal der være mulighed for en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. I forbindelse med forvaltningen skal der tages hensyn til, om naturtyper, arter eller fugle på udpegningsgrundlaget kan være følsomme over for en sådan forvaltning, eksempelvis de som er nævnt under de overordnede målsætninger.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. Se bilag 1 for oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder.

Generelt

- Den samlede forekomst af naturtyper, arter- og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Terrestrisk habitatnatur

Der er kortlagt ca. 496 ha terrestriske habitatnaturtyper i området. Heraf er ca. 111 ha kategoriseret som naturtyper knyttet til overvejende tørbund, ca. 7 ha som naturtyper knyttet til overvejende vådbund, ca. 175 ha som salttolerante naturtyper og ca. 203 ha som naturtyper knyttet til flyvesand.

- For naturtyper med et tilstandsvurderingssystem skal der fortsat være mindst 27 ha tørbundsnaturtyper, mindst 6 ha vådbundsnaturtyper, mindst 172 ha salttolerante naturtyper og mindst 172 ha naturtyper på flyvesand i tilstandsklasse I-II. Naturtyper i klasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målet at bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Det betyder, at det samlede areal skal være mindst 1 ha.

Arter

- For arter med et tilstandsvurderingssystem er målet, at tilstanden og det samlede areal af levesteder i tilstandsklasse I-II er stabil eller i fremgang. Levesteder i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det. For arter uden et tilstandsvurderingssystem er målet, at bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Levestedernes tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) og det samlede areal skal være stabilt eller i fremgang.

Ynglefugle

- Tilstanden og det samlede areal af de kolonirugende ynglefugles kortlagte levesteder må ikke være i tilbagegang, og mindst 75% af arealet skal være i fremgang mod eller fastholdes i tilstandsklasse I-II.
- For ynglefuglen skarv uden tilstandsvurderingssystem er målet, at de skal bidrage til at sikre og øge bestanden på nationalt niveau. Levestedernes samlede areal og tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) skal være stabil eller i fremgang.

Trækfugle

- For trækfugle, der kan optræde med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, skal deres raste- og overnatningsområder sikres eller være i fremgang, således at området også fremadrettet kan huse en bestand af international betydning.

Søer under 5 ha

- For søer under 5 ha i tilstandsklasse I-II er målet, at tilstanden skal være stabil eller i fremgang. Søer under 5 ha i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Marine- og ferskvandsnaturtyper (undtagen søer under 5 ha)

- For de marine naturtyper skal tilstand og areal være stabil eller i fremgang og bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau.
- For marine naturtyper henvises til målsætningerne i vandområdeplanerne.

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype eller art på udpegningsgrundlaget eller en målsætning om sikring af den nationale bestand af en fugl på udpegningsgrundlaget kan indebære en lokal nedprioritering af en anden naturtype, fugl eller art på udpegningsgrundlaget, og det er derfor nødvendigt at foretage et valg.

Der vurderes ikke at være modstridende interesser mellem de enkelte elementer på dette Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, og fuglebeskyttelsesdirektivets tilsvarende krav om at sikre den nationale bestand af de fugle, som er omfattet af direktivet, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever disse EU-direktivkrav, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i tredje planperiode sigter på at skabe mulighed for mere naturlige processer og naturens robusthed, udvide arealet med urørt skov samt fokus på tiltag mod klimaforandringer. En del af prioriteringen fra anden planperiode videreføres. Der skal således i tredje planperiode fortsat være fokus på indsats for særligt truede fugle og arter, bekæmpelse af invasive arter, fortsættelse af arbejdet med at gennemføre og afsøge behov for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og gennemføre fiskeriregulering, samt fortsættelse af indsatsen for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer og skovarealer. Der bør løbende være opmærksomhed på den naturlige synergi, og at indsats for naturtyper ofte også gavner fugle og arter koblede til pågældende naturtyper.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer. Således beskriver retningslinjerne ikke metoden eller placering af enkelte projekter. Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Indsats til bedring af vandkvaliteten gennemføres som led i vandplanlægningen og havstrategidirektivet, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og dette er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

4.1 Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle eller arter.
4. For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlag, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle.

5. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtype.
6. Igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, afsluttes.
7. Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
8. Der fokuseres på en opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, og på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr, samt på at fortsætte arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-områder.
9. Opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klaphug i Natura 2000-områder.
10. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle.

4.2 Områdespecifikke retningslinjer

1. Tilstanden af levestederne for havterne og klyde sikres hvis tilstanden er god-høj eller forbedres hvis tilstanden er dårlig-moderat, således at 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for splitterne og dværgterne.
2. Tilstanden af levesteder for gråsæl sikres eller forbedres i overensstemmelse med artens krav til disse.
3. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.
4. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 32 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.
5. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.
6. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Stavns Fjord.

4.3 Relation til vandområdeplaner

Dette Natura 2000-område ligger inden for vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-atlantiske region.

Vandområdeplanernes indsats for at opnå god økologisk tilstand bidrager til at opfylde bevaringsmålsætningerne for akvatiske arter og naturtyper ved at tilvejebringe forbedringer i vandløb, søer og kystvande i overensstemmelse med de bevaringsmålsætninger, der fremgår af Natura 2000-planen. Vandområdeplanerne for 2021-2027 kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Vandområdeplanernes indsatser bidrager både med foranstaltninger til at undgå yderligere forringelser og med foranstaltninger til genopretning af bevaringsstatus. Indsatserne kan eksempelvis være reduktion af kvælstof- og fosforbelastningen til søer, reduktion af tilledningen af organisk stof til vandløb samt reduktion af kvælstofbelastningen til marine vandområder. Hertil kommer fx genslyngning af vandløb og fjernelse af spærringer. De konkrete indsatser for planperioden 2022-2027 er beskrevet i de nye vandområdeplaner og fremgår af indsatsbekendtgørelsen. Indsatserne vil også blive præsenteret i MiljøGIS for vandområdeplanerne på [Miljøstyrelsens hjemmeside](#).

Strandeng ved Stavns Fjord. Foto: Ditte Grube Barild

5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger

Nedenstående tabeller angiver hvordan naturtyper, arter og fugle er grupperet i dette Natura 2000-område, og som der refereres til i de konkrete målsætninger. På Miljøstyrelsens Natura 2000-hjemmeside kan man se det samlede overblik over alle naturtyper, fugle og arter, der er kobled til de enkelte grupper. For tabeller med naturtyper angiver *, at der er tale om en prioriteret naturtype.

Grupperinger af terrestrisk habitatnatur	Tilstandsvurderingssystem	Naturtype navn	Naturtype nr.
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Forklit	2110
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Grå/grøn klit*	2130
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Hvid klit	2120
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Klithede*	2140
Naturtyper på flyvesand	uden tilstandsvurderingssystem	Skovklit	2180
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Enårig strandengsvegetation	1310
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandeng	1330
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandvold med enårige planter	1210
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandvold med flerårige planter	1220
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Vadegræssamfund	1320
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kalkoverdrev*	6210
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kystklint/klippe	1230
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Surt overdrev*	6230
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tørt kalksandsoverdrev*	6120
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Rigkær	7230
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tidvis våd eng	6410

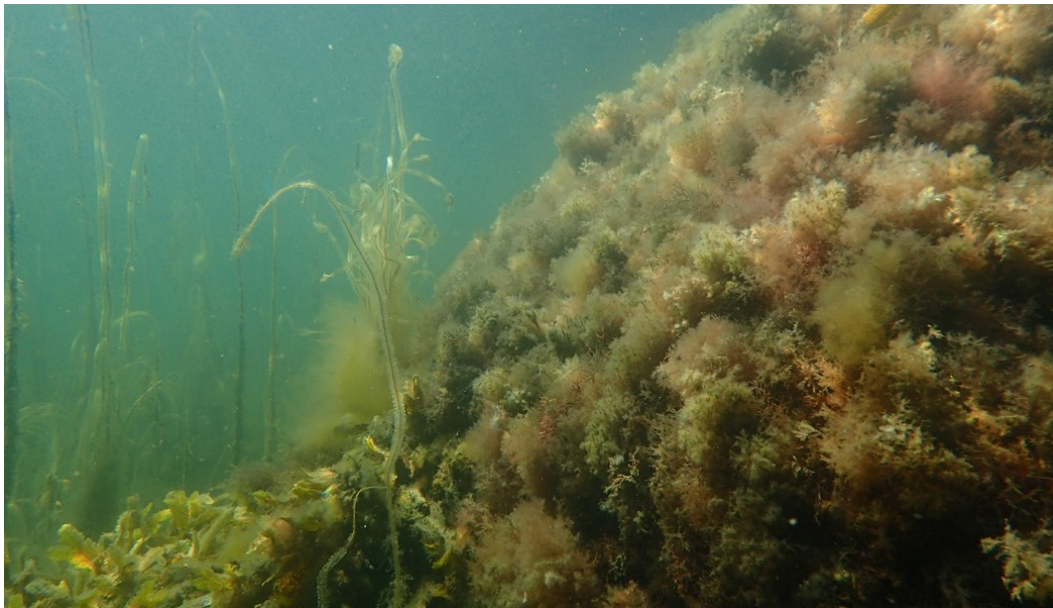
Grupperinger af habitatarter	Arts navn	Arts nr.
Arter med tilstandsvurderingssystem	Stor vandsalamander	1166
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Gråsæl	1364
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Spættet sæl	1365

Grupperinger af ynglefugle	Fugle navn	Fugle nr.
Kolonirugende fugle	Dværgterne	A885
Kolonirugende fugle	Havterne	A194
Kolonirugende fugle	Klyde	A132
Kolonirugende fugle	Splitterne	A863
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Skarv	A391

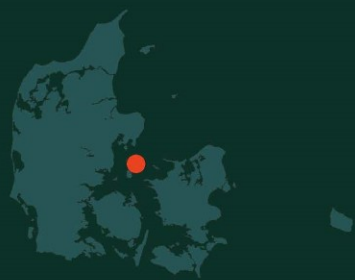
Grupperinger af trækfugle	Fugle navn	Fugle nr.
Trækfugle, international betydende forekomst	Edderfugl	A063
Trækfugle, national betydende forekomst	Sortand	A900
Trækfugle, national betydende forekomst	Fløjlsand	A066

Grupperinger af søer under 5 ha	Naturtype navn	Naturtype nr.
Søer under 5 ha	Brunvandet sø	3160
Søer under 5 ha	Kransnålalge-sø	3140
Søer under 5 ha	Næringsrig sø	3150

Grupperinger af marine og ferskvandsnaturtyper	Naturtype navn	Naturtype nr.
Marin naturtype	Bugt	1160
Marin naturtype	Lagune*	1150
Marin naturtype	Rev	1170
Marin naturtype	Sandbanke	1110

Stenrev med mange arter af makroalger. Foto: Torben Wandall

Resume

Natura 2000-plan for Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede (nr. 55). Natura 2000-planen skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter, fugle og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Områdets udpegede arter, fugle og naturtyper beskrives og der fastlægges målsætninger og indsatser.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk